

2024

2nd Semester Examination (CCFUP : NEP)

SANSKRIT

Paper : MI 2-T (Minor)

[General Grammar and Composition]

Full Marks : 60

Time : Three Hours

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers
in their own words as far as practicable.*

1. যথেচ্ছ পঞ্চপ্রশ্নাঃ সংস্কৃতভাষ্যা দেবনাগরীলিপ্যা চ সমাধৈয়াঃ।

$2 \times 5 = 10$

যথেচ্ছ পাঁচটি প্রশ্নের উভয় সংস্কৃতভাষ্যা ও দেবনাগরীতে দাও —

(ক) সংহিতা কুত্র নিত্য ভবতি ?

সংহিতা কোথায় নিত্য হয় ?

(খ) জঙ্গম্যতে ইত্যত্র কঃ প্রত্যয়ঃ ? কষ্টচার্থঃ ?

জঙ্গম্যতে — এখানে প্রত্যয় কি ? অর্থই বা কি ?

(গ) জ্ঞাধাতোঃ লটি পরস্মৈপদরূপাণি লিখত।

জ্ঞা-ধাতুর লটি লকারের পরস্মৈপদের রূপগুলি লেখ।

(ঘ) সম্বোধনে কা বিভক্তিঃ ভবতি ? সূত্র লিখত।

সম্বোধনে কি বিভক্তি হয় ? সূত্র লেখ।

P.T.O.

(2)

(ড) সংস্কৃতেন দেবনাগরীলিপ্যা চ অনুযাতামম্ —

সংস্কৃত ও দেবনাগরীতে অনুবাদ কর —

"The very sound of Sanskrit words gives a prestige and a power and a strength to the race"

(চ) লভ-ধাতোঃ ক্তপ্রত্যযে কিং রূপং ভবতি ? ক্ত্বাপ্রত্যয়যোগে চ কিং রূপম ?

লভ-ধাতুর ক্ত-প্রত্যয়ে কী রূপ হয় এবং ক্ত্বা-প্রত্যয়যোগে কী রূপ হয় ?

(ঙ) শান্তপ্রত্যয়ঃ কীদৃশাদ্ব ধাতোঃ ভবতি ? শানচ্প্রত্যয়শচ কীদৃশাদ্ব ভবতি ?

শান্ত-প্রত্যয় ও শানচ্প্রত্যয় কীরূপ ধাতু থেকে হয় ?

(জ) গ্রামে+অস্মিন्, গ্রামে+আগচ্ছতি ইত্যুভয়ত্র সম্মৈ কিং রূপং ভবতি ?

গ্রামে + অস্মিন्, গ্রামে + আগচ্ছতি উভয়ের সম্মৈ রূপ কী হবে ?

2. যথাকামং প্রশ্নচতুষ্টযম্ উত্তরত ।

5×4=20

যেকোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও ।

(ক) শব্দরূপাণি লিখত —

শব্দরূপগুলি লেখ —

(ই) মুনিশব্দস্য পञ্চম্যেকবচনম্

মুনি শব্দের পঞ্চমীর একবচন

(3)

(ii) वारिशब्दस्य द्वितीयाभ्यहुवचनम्

वारि शব্দের द्वितीयार बहुवचन

(iii) लताशब्दस्य सप्ताम्यैकवचनम्

लता शब्देर सप्तमीर एকবচন

(iv) मातृशब्दस्य षष्ठीभ्यहुवचनम्

मातृ-शब्दের षष्ठीर बহुवचन

(v) तद्-शब्दस्य पुंलिङ्गे प्रथमैकवचनम्

তদ-শব্দের পুংলিঙ্গে প্রথমার একবচন

(খ) धातुरूपाणि लिखत —

ধাতুরূপগুলি লেখ —

(i) भूधातोः लोटि उत्तमपुरुषैकवचनम्

ভূ-ধাতুর লোটি লকারে উত্তমপুরুষের একবচন।

(ii) गम्-धातोः लड्डि मध्यमपुरुषैकवचनम्

গম-ধাতুর লঙ্গ লকারে মধ্যমপুরুষের একবচন।

(iii) सेव्-धातोः लटि प्रथमपुरुषद्विवचनम्

সেব-ধাতুর লটি লকারে প্রথমপুরুষের দ্বিবচন।

(iv) श्रु-धातोः लटि उत्तमपुरुषद्विवचनम्

শ্রু-ধাতুর লটি লকারে উত্তমপুরুষের দ্বিবচন।

(v) दृश्-धातोः लृटि प्रथमपुरुषद्विवचनम्

দৃশ-ধাতুর লৃটি-লকারে প্রথমপুরুষের দ্বিবচন।

P.T.O.

(4)

(ग) यथानिर्देशम् उत्तरत —

निर्देशानुसारे उत्तर दाओ —

(i) सन्धि कुरुत —

सन्धि कर —

विद्वान्+लिखति, लते+एते, सः+अहम्।

(ii) सन्धिविच्छेदं कुरुत —

सन्धिविच्छेद कर —

कुर्वन्नेवेह, गवेन्द्रः ।

(घ) विग्रहं समासनाम च लिखत —

विशेष औ सभासेव नाम ज्ञेथ —

(i) अध्यात्मम्

(ii) पञ्चनदम्

(iii) पञ्चवटी

(iv) शाकपार्थिवः

(v) पीताम्बरः

(ङ) सकारणं विभक्तिं निर्णयत —

कारणसह विभक्ति निर्णय कर —

(i) जनन्यै नमः ।

(ii) घकारात् पूर्वः गकारः ।

(5)

(iii) दण्डेन घटः ।

(iv) लक्ष्म्या हरिः सेवितः ।

(v) ओदनं पयसा भुड्कते ।

(च) यथानिर्देशं समाधनं —

निर्देशानुसारे समाधान कर —

(i) परिनिष्ठितं रूपं लिखत —

परिनिष्ठित रूप लेख —

कृ+शानच्

(ii) परिनिष्ठितं रूपं लिखत —

परिनिष्ठित रूप लेख —

आ+गम्+त्यप्

(iii) परिनिष्ठितं रूपं लिखत —

परिनिष्ठित रूप लेख —

दृश्+सन्+लद् त

(iv) प्रकृतिं प्रत्ययं च निर्दिशत —

प्रकृति ओ प्रत्यय निर्देश कर —

वक्तुम्

(v) प्रकृतिं प्रत्ययं च निर्दिशत —

प्रकृति ओ प्रत्यय निर्देश कर —

खादितवत्

P.T.O.

(6)

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु त्रीन् उत्तरत । $10 \times 3 = 30$

निम्नलिखित तिनाटि प्रश्नेर उत्तर दाओ ।

(क) अस्मद्-शब्दस्य रूपाणि लिखत ।

अस्मद्-शब्देर रूपाणि लेख ।

(ख) कृधातोः लट्-लड्-लकारयोः आत्मनेपदरूपाणि लिखत ।

कृधातोः लोट्-लृट्-लकारयोः परस्मैपदरूपाणि लिखत ।

कृ-धातुर लट् ओ लड् लकारेर आञ्चनेपदेर रूपाणि
लेख । कृ-धातुर लोट् ओ लृट् लकारेर परस्मैपदेर
रूपाणि लेख ।

(ग) किं नाम कारकम्? कति कारकाणि सन्ति? कानि च
तानि? कर्मकारकस्य सूत्राणि विवृणुत ।

कारक काके बले? कारक कटि? की की? कर्मकारकेर
सूत्राणि व्याख्या कर ।

(घ) को नाम समासः? समासेन समासभेदान् उपवर्णयत ।

समास काके बले? संक्षेपे समासेर भेदाणि वर्णना
कर ।

(ङ) संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च अनुवादं कुरुत ।

संस्कृतभाषा ओ देवनागरी लिपिते अनुवाद कर ।

इश्वरचन्द्र विद्यासागर उन्विंश शतकेर एकजन विशिष्ट
वाङ्मालि शिक्षाविद, समाज संस्कारक ओ गद्यकार छिलेन ।

संस्कृत भाषा ओ साहित्ये अगाध पाञ्चित्येर जन्य संस्कृत

(7)

কলেজ থেকে ১৮৩৯ সালে তিনি বিদ্যাসাগর উপাধি লাভ করেন। সংস্কৃত ছাড়াও বাংলা ও ইংরেজী ভাষায় বিশেষ বুৎপত্তি ছিল তার। তিনিই প্রথম বাংলা লিপি সংস্কার করে তাকে যুক্তিবহ ও সহজপাঠ্য করে তোলেন। বাংলা গদ্যের প্রথম সার্থক রূপকার তিনিই। তাকে বাংলা গদ্যের প্রথম শিল্পী বলে অভিহিত করেছেন রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর। তিনি রচনা করেছেন যুগান্তকারী শিশুপাঠ্য বর্ণপরিচয়-সহ একাধিক পাঠ্যপুস্তক, সংস্কৃত ব্যাকরণ গ্রন্থ। সংস্কৃত, হিন্দি ও ইংরেজি থেকে বাংলায় অনুবাদ সাহিত্য ও জ্ঞানবিজ্ঞান সংক্রান্ত বহু রচনা। নারীমুক্তির আন্দোলনেও তার অবদান উল্লেখযোগ্য।
